

НАСЉЕЂЕ И НАСЉЕДНИЦИ: ЛАВ СВЕТОГ МАРКА У ДРЕВНОМ ГРАДУ

Перашки поздрав

Током њеново четрисијо година Перасиј је имао складан однос са Венецијом и као њен „највјернији и најсрчанији“ савезник заслужио је часиј да чува званични барјак Републике

Ензо Барнаба

ПОЗНАТО је да одређени историјски догађаји могу ући у колективну свијест народа измијењени или пренаглашени или чак пасти у заборав, зависно од тачке гледишта. Такав је и случај „Перашког поздрава“ који је, готово непознат Црногорцима, у Италији предмет десетина чланака у часописима, дневној штампи па чак и на интернету, а исписан на пергаменту и елегантно уоквирен може се видјети и на зидовима салона. О чему је ријеч?

Током готово четрисијо година Пераст је имао складан однос са Венецијом и као њен „највјернији и најсрчанији“ савезник заслужио је част да чува званични барјак Републике. Тај барјак је, у случају рата, из градића у Воки преносен и истицан на адмиралски брод којим је управљао дужд, окружен управо дванаесторицом перашких барјактара (као, на примјер у случају битке код Лепанта у којој су од њих дванаесторице живот изгубила осморица). Веза са Млетачком Републиком, ојачана заједничком вјером, била је очигледно заснована на обостраним интересима. Пераст је представљао чврст бедем за одбрану граница Републике и снабдијевао људством млетачке регименте. За узврат, дужд је град ослободио которске управе, плаћања дажбина и дао му одређене привилегије, као и трговачку, поморску и црквену аутономију. Не смије се заборавити, између осталог и сама потреба за опстанком: Пераст, окружен тери-

торијама под Турцима, био је западна енклава над којом је висео Демоклов мач пиратерије и ширење Отоманског царства.

Венеција се предала Наполеону 12. маја 1797. Једини отпор пружен је од стране далматинских регименти у Верони, а на мору, недалеко од Венеције, са галије под командом перашког грофа Алвиза Висковића. Управо је рођак овог посљедњег, капетан Јозо Висковић изговорио поздрав о коме говоримо. Три мјесеца након капитулације престонице, лав Светог Марка виорио је још увијек на тврђави која доминира Перастом. 23. августа,

док се аустријска флота - која је у договору са Наполеоном заузимала далматинску обалу-налазила код Лепетана, Пераштани су жељели да са достојанством и свечано одају почаст нестанку Млетачке Републике. Тог јутра, народ и власт су се окупили испред палате Висковића гдје је капетан чувао заставу. Након што су исуканим мачевима барјактари поздравили стег кренули су „свеча-

РИЈЕЧИ ЗА ПАМЋЕЊЕ: Перасиј на италијанској поштанској марки

ним кораком“ ка цркви Св. Николе гдје их је дочекао опат Мазаровић. Ту је Висковић изговорио свој славни поздрав позивајући затим нећака Анибала да клекне, пољуби барјак и упамти га док буде жив. Сви присутни су, у сузама, како кажу хронике, учинили исто, што и видимо на слици Сплићанина Бузепеа Лалића.

Ево ријечи капетана Висковића, како их преноси рукопис из тог доба: „У овом пригоркоме часу, који раздира срце наше, у овему најпосљедњему изјадању од

љубави и од вјере Приведроме Владању и Млетачком с којим частимо његов Стијег Краљевски; нека нам буде од утјехе, браћо, да наша дјеловања прошасна, и она од овијех најпосљедњијех времена, не узроковаше ово удесно дјело, да ли крепостно за нас. Знати ће од нас наша дјеца, сповиједање днева данашњег, знају ћу је учинити свуколику Еуропу да Пераст је поштено усдржо до најзадњег часа, част, Млетачкога Стијега Приведрога, частећи га у овијем дјелом Славнијем, снимајући га обливена у нашијем опћеним грознијем сузама. Изјадајмо се, браћо, изјадајмо се, али у овијем најпосљедњем очитијем нашем бесједама, с којима запечаћамо наша славна прошасна дјела указана под Млетачкијем Приведријем Владањем, обратимо се свиколици овему краљевском Стијегу, кога нам прикажује, и изјадајмо нашу жалост. За три сто седамдесет и седам љета наша вјера и храбрност вазда су те чували, на мору гдјегод су те позвали твоји непријатељи, који су били противници вјере. За три сто

и седамдесет и седам годишта наша браћа, крв наша и животи наши исти, били су покљоњени теби, и веле смо се срећни цијенили: за триста и седамдесет и седам љета Ти с нама, а ми с Тобом, бијесмо на мору вазда гласовити, вазда славодобитници. Нитко нас с тобом не видеје бјежати; Нитко нас с тобом не видеје предобивене. Да ако те неби била садања времена прем несрећна зарад непредвиђења, ради изпразности, несклада и ради неповоље незаконите супротивне нарави, и правди народа изгубила у Италију; за тебе бисмо добровољно губили наша бића, крв и животе: и прије негодите видјети предобивена и потлачена од твоијех, наше храбрност и вјерност закопали бисе под тобом. Неостајући нам дакле друго за тебе учинити, наше среће нека буде пречасна гробница твоја, и најистинитија и највећа похвала твоја сузе наше“

Овај говор је толико дирнуо италијанске националисте да су га у доба Препорода наводили младима као примјер вјерности, лојалности и патриотизма. Ријечи „Ти с нама, а ми с Тобом“ преведене на венецијански дијалект „Ti con mi, mi con Ti“ кориштене у безброј прилика, као на примјер на поштанској марци из 1941. године, и данас су мото једног италијанског бојног брода. Парадоксално, поводом двјестогодишњице пада Републике, венецијански превод говора је преузет и умножен у хиљаде примјера углавном у круговима несталгичара Лиге у значењу које свакако није националистичко. На тај начин је поткријељено неосновано увјерење да су Пераштани XVIII вијека говорили венецијанским нарјечјем. Истраживања Милоша Милошевића и Грације Брајковића су јасно показала да су Пераштани говорили српско-хрватским језиком „служећи се такође беспрекорним италијанским у писању научно-историјских дјела и у кореспонденцији са централном администрацијом.“

БУЗЕПЕ ЛАЛИНЕ: „Ти с нама, а ми с Тобом“